

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

19/3608-

16. desember 2019

Spørsmål til statsråden av 9. desember vedrørende praktiseringen av EUs trygdeforordning 883/2004 artikkel 21

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 9. desember 2019 hvor komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti stiller tre spørsmål:

1. I sitt svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen 3. desember 2019 skriver arbeids- og sosialministeren følgende om e-posten om et langt opphold fra Nav til Arbeids- og sosialdepartementet 27. november 2018: "Jeg nevnte e-posten i redegjørelsen min 5. november 2019, og jeg kan bekrefte at jeg var kjent med innholdet i e-posten på dette tidspunktet." Hva er arbeids- og sosialministerens vurdering av om hun da har fulgt opplysningsplikten til Stortinget, når hun var kjent med at departementet hadde blitt kontaktet om et langt opphold 27. november 2018 da hun holdt redegjørelsen til Stortinget, men i redegjørelsen sa at direktoratet kun hadde reist problemstillingen om opphold av få ukers varighet fram til sommeren 2019?

Svar:

Jeg viser til mitt brev til Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 3. desember 2019 med svar på spørsmål 3. Som jeg opplyste i dette svaret, ble det i e-posten av 27. november 2018 blant annet bedt om tilbakemelding på om departementet ønsket å få seg forelagt henvendelsen fra Trygderetten om foreleggelse av tolkning av artikkel 21 for EFTA-domstolen.

Departementet bekreftet dette overfor direktoratet per telefon, og direktoratet oversendte saken til departementet i brev av 20. desember 2018.

Som jeg opplyste om i mitt brev til Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 28. november 2019 med svar på spørsmål 9 fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, kom direktoratet i brev 24. januar 2019 med en vurdering av etatens forståelse og praktisering av artikkel 21 på dette området. I brevet skrev direktoratet blant annet at for arbeidsavklaringspenger "... har NAV ansett at kortvarige opphold, som ferie- og besøksopphold, ikke omfattes av forordningens artikkel 21." De skriver videre at tilsvarende forståelse synes å ha vært lagt til grunn for sykepenger og foreldrepenger. Direktoratets vurdering av i brevet er at denne praksisen ikke er i tråd med forordningen, dvs. at denne også kommer til anvendelse på kortvarige opphold. I sin vurdering av konsekvensene av en slik omlegging skriver direktoratet blant annet at det må antas at den økonomiske belastningen for trygden ikke blir vesentlig, siden en "... endring av praksis som foreslått ovenfor, synes bare å ville påvirke avgjørelsene i saker der det er tale om korte – i noen tilfeller svært korte – utenlandsopphold".

Departementet kommuniserte sin forståelse av saken i brev av 5. mars 2019. I brevet ga departementet tilslutning til at etaten endret sin praksis slik at forordningen kom til anvendelse også på kortvarige opphold, og slik at man fra norsk side ikke kunne stanse eller avslå en kontantytelse kun på grunnlag av at vedkommende skulle oppholde seg i et annet EØS-land.

2. Da dommen i den såkalte Tolley-saken falt 1. februar 2017 fikk Arbeids- og sosialdepartementet dommen tilsendt med et klart signal om at man ikke kunne stille krav om opphold i Norge for å motta trygdeytelser. Hvordan reagerte Arbeids- og sosialdepartementet på dommen, og hvorfor fikk den ikke konsekvenser for Navs praksis?

Svar:

Når det gjelder EU-domstolens avgjørelse i den såkalte Tolley-saken, viser jeg til mitt svar til komiteen 28. november 2019. Departementets oppfatning er at domstolens uttalelser om den tidligere forordningens artikkel 22 (1) bokstav b, som regulerte flytting, ikke innebar noe nytt. Da Tolley-dommen ble avsagt var departementet heller ikke oppmerksom på at Arbeids- og velferdsetaten praktiserte artikkel 21 i ny forordning forskjellig for bosted og opphold (og dermed uriktig hva gjelder opphold).

Hvorvidt Arbeids- og velferdsetaten har vært tilstrekkelig oppmerksomme på EØS-regelverket og tolket dette riktig, herunder også nye rettsavgjørelser fra EU-domstolen, er et av de grunnleggende spørsmålene i hele dette komplekset. Den feilaktige praktiseringen av artikkel 21 tyder på at mekanismene ikke har vært god nok. Arbeids- og velferdsdirektørens egen internrevisjon har også konkludert med at EØS-kompetansen i etaten har vært mangelfull. Jeg legger til grunn at granskingsutvalgets utredning vil kaste ytterligere lys over dette spørsmålet. Som nevnt i min redegjørelse til Stortinget 5. november 2019, er det avgjørende at rettsanvendelsen på trygdeområdet er i samsvar med våre EØS-rettslige forpliktelser.

3. Hvorfor mener ikke Arbeids- og sosialdepartementet at Tolley-dommen er relevant, slik som arbeids- og sosialministeren skriver i flere svar til Stortinget, når dommen ifølge Ingunn Ikdahl og Christoffer Conrad Eriksen, professorer ved Institutt for offentlig rett i en kronikk i Aftenposten 3. desember 2019, slo fast at "EU-retten ikke bare hindrer stater fra å stille krav om bosted på medlemsstatens område, men også at den hindrer stater fra å stille krav om opphold, slik Nav tidligere har praktisert."?

Svar:

Jeg viser til mitt brev til Stortinget 28. november 2019. Som nevnt i brevet, gjaldt Tolley-saken tolkningen av den tidligere forordningens artikkel 22 (1) bokstav b, som regulerte flytting, og ikke artikkel 21 i ny forordning. Bakgrunnen for at jeg har gitt uttrykk for at dommen ikke var relevant for problemstillingen etter artikkel 21, er at Arbeids- og velferdsetatens feiltolkning av artikkel 21 har knyttet seg til midlertidige opphold. Det EU-domstolen uttalte i Tolley-dommen var at det etter den tidligere artikkel 22 (1) bokstav b, som altså gjaldt personer som har *flyttet*, ikke kunne stilles vilkår om "residence and presence" i Storbritannia (slik den britiske loven gjorde). Dommens bruk av uttrykket "residence and presence" knytter seg med andre ord til britisk lovgivning, og hvorvidt det britiske vilkåret kunne anvendes på personer som hadde flyttet.

Det er på det rene at Arbeids- og velferdsetaten har anvendt artikkel 21 i nåværende forordning feil. Dette er imidlertid ikke noe som følger av Tolley-dommen, men allerede av ordlyden i forordning nr. 883/2004 artikkel 21, som altså trådte i kraft i Norge 1. juni 2012.

Med hilsen

Anniken Hauglie